

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์เชิงอธิบาย (explanatory research) เพื่อศึกษาความวิตกกังวล ภาวะสุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลและภาวะสุขภาพ และปัญหาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา

ลักษณะประชากรที่ศึกษาและการเลือกประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุทุกคนที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านธรรมปกรณ อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 167 คน ในระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2535 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 โดยผู้สูงอายุจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง
2. การรับรู้เกี่ยวกับเวลา สถานที่ บุคคลปกติ
3. สามารถเข้าใจ และสื่อสารภาษาไทยได้ดี
4. ยินดีร่วมมือในการทำวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้สูงอายุที่ลากลับบ้าน 9 คน ไปรักษาโรคทางจิต 1 คน ปฏิเสธเข้าร่วมในงานวิจัย 3 คน การรับรู้เกี่ยวกับเวลา สถานที่ และบุคคลผิดปกติ 8 คน และสูญเสียการได้ยิน 10 คน ดังนั้นจำนวนประชากรทั้งหมดจึงมีจำนวน 136 คน

สถานที่รวบรวมข้อมูล

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์มี 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา ระยะเวลาในการอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราและปัญหาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความวิตกกังวล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความวิตกกังวลของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2.2 แบบวัดความวิตกกังวลของวิลเลียม ดับบลิว เค ซุง (William W.K.Zung) ซึ่งแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย ศันสนีย์ สมิตะเกศตริน ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งคำตอบออกเป็น 4 ระดับดังนี้

- 1 หมายถึงผู้ตอบ ไม่มีความรู้สึกหรือไม่มีพฤติกรรมตามข้อความนั้นเลย หรือถ้ามีความรู้สึกหรือมีพฤติกรรมเช่นนั้นเกิดขึ้นก็น้อยมากในช่วง 1-2 วันที่ผ่านมา
- 2 หมายถึงผู้ตอบมีความรู้สึกหรือมีพฤติกรรมตามข้อความนั้นเกิดขึ้นบ้างเป็นบางครั้งแต่ไม่บ่อยในช่วง 1-2 วันที่ผ่านมา
- 3 หมายถึงผู้ตอบมีความรู้สึกหรือมีพฤติกรรมตามข้อความนั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ไม่เกิดตลอดเวลาในช่วง 1-2 วันที่ผ่านมา
- 4 หมายถึงผู้ตอบมีความรู้สึกหรือมีพฤติกรรมตามข้อความนั้นเกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา เป็นตลอดเวลาในช่วง 1-2 วันที่ผ่านมา

แบบวัดความวิตกกังวลนี้ประกอบด้วยข้อความจำนวน 20 ข้อ ลักษณะของข้อความเป็นความรู้สึกที่แสดงออกทางด้านอารมณ์ หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านร่างกาย แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ข้อความทางด้านลบ 15 ข้อและข้อความทางด้านบวก 5 ข้อ

การให้คะแนนเนื่องจากแบบวัดความวิตกกังวลนี้ข้อความทั้งทางบวกและทางลบ การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความ

ข้อความที่แสดงออกทางอารมณ์หรือพฤติกรรมทางด้านลบ

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 1 ได้ 1 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 2 ได้ 2 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 3 ได้ 3 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 4 ได้ 4 คะแนน

ข้อความที่แสดงออกทางอารมณ์หรือพฤติกรรมทางด้านบวก

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 1 ได้ 4 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 2 ได้ 3 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 3 ได้ 2 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลขคำตอบ 4 ได้ 1 คะแนน

คะแนนความวิตกกังวลเป็นคะแนนรวมจากแบบวัด ซึ่งมีค่าต่ำสุด 20 คะแนนและมีค่าสูงสุดเท่ากับ 80 คะแนน คะแนนที่ต่ำแสดงว่าผู้ตอบมีความวิตกกังวลน้อย และคะแนนที่สูงแสดงว่าผู้ตอบมีความวิตกกังวลสูง

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ภาวะสุขภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.1 แบบประเมินสุขภาพ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพผิวหนัง สภาพการได้ยิน สภาพการมองเห็น ระบบหายใจ ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบทางเดินอาหาร ระบบประสาท ความดันโลหิตและดัชนีความหนาแน่นของร่างกาย ซึ่งได้จากการประเมินโดยการตรวจร่างกายของผู้สูงอายุ ถ้าการทำงานของร่างกายในระบบต่าง ๆ เป็นไปตามปกติ แสดงว่าระบบนั้นอยู่ในเกณฑ์ดี ถ้าการทำงานของร่างกายในระบบต่าง ๆ ผิดปกติหรือลดประสิทธิภาพการทำงานลงจนมีผลกระทบต่อสุขภาพหรือทำให้เกิดความเจ็บป่วย แสดงว่าระบบนั้นอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี

3.2 แบบวัดภาวะสุขภาพซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดภาวะสุขภาพของเดนิส ฉบับแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยนิรนาท โชควิทยากิตติคุณ ลักษณะคำถามมี 2 ส่วนได้แก่

1. น้ำหนัก ส่วนสูง ซึ่งได้จากการวัด และคำถามเกี่ยวกับปัญหาภาวะสุขภาพและการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์

2. คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเชิงเส้นตรงซึ่งแสดงถึง ความต่อเนื่องของภาวะสุขภาพ มีคะแนนอยู่ในช่วง 0-100 คะแนน คะแนน 0 หมายถึงสุขภาพไม่ดีเลย คะแนน 100 หมายถึงสุขภาพดีมาก การคิดคะแนนจะคิดคะแนนทั้งหมด 15 ข้อ ได้คะแนนรวมทั้งหมด 0-1500 คะแนน ผู้วิจัยหาค่าเฉลี่ยคะแนนภาวะสุขภาพโดยใช้คะแนนรวมทั้งหมดหารด้วย 15 คะแนน หากคะแนนมากแสดงว่าสุขภาพดีมากตามลำดับ

การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (content validity)

แบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางผู้สูงอายุจำนวน 2 ท่านและอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางผู้สูงอายุจำนวน 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบ แก้ไข ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์และนำไปใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค จำนวน 20 คน จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ 2 ส่วนคือแบบวัดความวิตกกังวลและแบบวัดภาวะสุขภาพ มาหาความเชื่อมั่นโดยคำนวณตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรตามรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความวิตกกังวลเท่ากับ 0.88 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาวะสุขภาพเท่ากับ 0.79

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นลำดับตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคนปดี่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้สูงอายุโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อได้รับการยินยอมจึงเริ่มสัมภาษณ์

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบบันทึกการสัมภาษณ์โดยมีลำดับดังนี้คือ ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสัมภาษณ์ความวิตกกังวลและแบบสัมภาษณ์ภาวะสุขภาพ ตามลำดับ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 40 นาที จนครบจำนวนประชากรทั้งหมด

4. เมื่อสัมภาษณ์และกรอกข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องที่ละเอียดถี่ถ้วน ให้คะแนนก่อนจะนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบบันทึกการสัมภาษณ์แล้ว นำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social sciences) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลประเมินสุขภาพของประชากร นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตาราง
2. ข้อมูลคะแนนความวิตกกังวลและคะแนนภาวะสุขภาพของประชากร นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับความวิตกกังวล ภาวะสุขภาพ และปัญหาของผู้สูงอายุ ใช้การแจกแจงความถี่ และการวิเคราะห์เชิงอภิปราย
4. ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความวิตกกังวลและคะแนนภาวะสุขภาพ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)